

Indvielsalen af Victor Albeck

Universitetsundervisningen i Jylland.

Ved Regeringens, Rigsdagens og Universitetets værdifulde Hjælp er det lykkedes Aarhus Bystyre og Borgere i enigt Samarbejde at oprette en Universitetsundervisning, som træder i Virksomhed i Dag.-

- Det er ikke uden Forbillede, at et Universitet opbygges paa Grundlag af enig Borgervilje.

De gamle Universiteter grundlagdes af Fyrsterne, men i den nyere Tid er det Folkene selv, der har rejst Universiteterne; med den stigende Folkeoplysning fulgte forøget Trang til Belæring og Forstaaelse af Videnskabernes Betydning for al aandelig og materiel Kulturudvikling. Det synes som om store Krige og den dermed følgende baade Materielle og aandelige Nød faar Folkene til at søge mod Aandslivets Kildevæld; i Nødens Stund drog det tyske Folk til Weimar, Goethes, Scillers og Herders By, og der er i Aarene efter Krigen ikke mindst i Tyskland arbejdet med Iver for at skabe Aandslivet nye Virkesteder; aldrig har der været grundlagt saa mange Universiteter hele Verden over som nu i Aarene efter den store Krig.

- Her i Aarhus er Borgernes Vilje til at gøre Byen til Universitetsby vokset frem igennem mange Aar, den er født af Savnet af kulturelle Institutioner, der i Følge en Tradition, der er Aarhundreder gammel og egentlig kan føres helt tilbage til Reformationen, alle skal opføres i København, og tillige af Ønsket om at særprægede Kræfter i Jyllands Befolkning, hvis Indflydelse i Litteraturen er velkendt, skal have større Muligheder for at gøre sig gældende ogsaa paa Videnskabernes Omraade.

- Jeg skal nævne et enkelt Omraade, hvor Savnet af kulturelle Institutter føles særlig stærkt og det er paa Lægevidenskabens Omraade. Befolkningen har i alle vore Byer og Amter rejst store og kostbare Sygehuse, der er ikke skyet noget Offer for at gøre disse til saa gode, saavel udstyrede som muligt; denne store og kostbare Bebyggelse af vor Landsdel er meget interessant; man skal langt tilbage i Historien, vistnok helt til Valdemarernes Tid, da Stenkirkerne rejstes, for at finde

tilhørsregulering af Victor Albeck

en tilsvarende Offervillighed i Befolkningen overfor kulturelle Formaal, og dog er Højdepunktet ikke naaet og kan ikke naas, fordi der mangler de medicinske Institutter, som alene findes ved Universitetsklinikerne i København.

For 2 Aar siden udarbejdede Professor Faber i Forstaaelse med Undervisningsminister Fru Bang et Forslag om Oprettelse af en begyndende Lægeskole i Aarhus, beregnet for nogle ældre medicinske Studenter, som skulde undervises ved vore Hospitaler, Forslaget bragte et Institut med Afdelinger for almindelig Pathologi, Bakteriologi og fysiologisk Kemi; dette Forslags Gennemførelse havde været af stor Betydning, og det blev støttet ved en Adresse til Regering og Rigsdag, der var underskrevet af Sygehuslæger fra hele Jylland; men dette betydningsfulde Forslag naaede aldrig frem til Rigsdagen; uheldige politiske Konstellationer stillede uovervindelige Hindringer i Vejen for dets Gennemførelse.

Ikke blot i Lægevidenskabens men paa mangfoldige andre kulturelle Omraader føler Jyllands Befolkning Savnet af et Kulturcentrum i Jylland, skønt vi ikke undervurderer de store kulturelle Goder, vor smukke Hovedstad byder vor Landsdels Ungdom, der i stadig tættere Skarer drager til Universitetet, Polyteknisk Læreanstalt, Landbohøjskolen, Kunstakademiet eller til anden Undervisning, ser vi dog gerne, at de yngste kunde vente nogle Aar med at tage derover.

Skønt man vist overalt i Jylland har følt de samme Savn, saa er det dog i Aarhus, Sagen først blev taget op til alvorlig Behandling i Skrift og i Tale, og her er der ogsaa igennem en lang Aarrække gjort et maalbevidst Arbejde, for at skabe Grundlaget for et Universitet.

I 1884 var det lige ved at lykkes Geert Winther ved forhenværende Kultusminister Fischers Hjælp at faa forelagt et Forslag i Rigsdagen om Oprettelse af en videnskabelig Højskole her i Byen. Senere har Interessen for Universitetet vundet i Klarhed og Viljen til at gennemføre den, har vokset sig stadig stærkere og har bredt sig ud i alle Grene af vort Samfund.-

med Grundlaget Vi, der nu fører Universitetssagen frem, har faaet den i Arv fra Mænd, der nu alle er døde.-

Ser jeg tilbage over den Skare af Mænd, som vakte Borger-viljen i vor By, ser jeg for mig 3 ranke Hovdingeskikkelser: Fredrik Nielsen, Tage-Hansen og Harald Jensen.

Fredrik Nielsen bragte Sagen frem for Universitetslærerne og han fandt hos disse Forstaaelse af Sagens store Betydning for hele vort Lands Aandsliv. - Tage-Hansen, den højt kultiverede Læge, nærde levende Interesse for denne Sag, og han var en af vore Talsmænd, da vi i 1918 henvendte os til Rigsdagen og Harald Jensen, hvem det fremfor nogen skyldes, at Interessen for Universitetssagen har vundet Udbredelse i vor Bys store Arbejderbefolkning, talte ved denne Lejlighed for Sagen med en Varme, som gjorde et stærkt Indtryk.-

- For os, der nu arbejder med Sagen, er det en Styrke at vide, at hele vor By følger vort Arbejde med levende Interesse.

Interessen for Universitetssagen har ogsaa givet sig Udslag i Handling, jeg vil nævne den storstilede Udformning af vort Hospitalsvæsen, Opførelsen af Observatoriet Ole Rømer og af det naturhistoriske Museum.

- Det lykkedes i 1919 Borgmester Drechsel at faa nedsat en Kommission for at undersøge de mange Spørgsmaal, der knytter sig til Oprettelsen af et nyt dansk Universitet.

Under Ministeriet Zahle nedsattes da en blandet Kommission, bestaaende af Repræsentanter for Rigsdagen, for Universitetet og for Jylland, til Formand udpegede Ministeriet Departementschef Weiss.

Kommisionen udførte i Løbet af 6 Aar et betydeligt Arbejde. Den vedtog enstemmigt, at der burde oprettes et nyt dansk Universitet, og at det burde ligge i Jylland og at det burde være et saavidt muligt fuldstændigt Universitet, den udarbejdede Planer for de enkelte Fakulteter og for Opførelse af de nødvendige Institutter og beregnede Bekøstningen baade for Opførelse og for Drift. Endelig udarbejdedes Plan for en gradvis Udvikling af Universitetet, begyndende

med Grundlaget for en Lægeskole, og der var et stort Flertal, som ønskede, at der til det nye Universitet skulde knyttes et Erhvervsfakultet, en Nydannelse, som ikke findes ved det gamle Universitet; men som antages at være af stor Betydning for Handelen og Industrien.

Desværre lykkedes det ikke at opnaa Enighed om Stedet. Viborg, Kolding og Sønderborg gjorde Aarhus Rangen stridig.

Ved Afstemningen stemte 13 af Kommissionens 19 Medlemmer for at Universitetet burde lægges i Aarhus, og denne Afstemning fik forøget Vægt derved, at alle Universitetets Repræsentanter og ogsaa Sønderjydernes Fører H. P. Hansen, Nørremølle stemte for at Universitetet burde lægges i Aarhus.

-- Det var derefter ikke blot en Ret, men ogsaa en Pligt for os, der havde siddet i Kommissionen, at arbejde for Oprettelsen af et Universitet i denne By, der var udpeget som den af Jyllands Byer, der var bedst egnet til at huse et anseligt Universitet, der kunde føre en æggende og gavnlig Kappelstrid paa Videnskabernes forskellige Omraader med det gamle Universitet, og aflaste dette for dets allerede den Gang overvældende Undervisningsbyrde.

Det var ikke vanskeligt for os at vinde Tilslutning til og Støtte for dette Arbejde i denne By, som i over 40 Aar havde omfattet denne Sag med en stadig varmere Interesse.

En Sammenslutning af Borgere af alle Samfundslag, kaldet Universitetssamvirket, havde allerede mens Kommissionen arbejdede under Overkirurg Strandgaards Ledelse, ladet afholde Universitetsforelæsninger af unge Videnskabsmænd; denne Forening tog nu Sagen i sin Haand, og forsøgte ved gentagne Henvendelser til skiftende Regeringer og til Rigsdagens Partier at bevæge Staten til at oprette et Universitet efter Kommissionens Plan; men uheldige politiske Kostellationer og vanskelige økonomiske Forhold stillede uovervindelige Hindringer i Vejen for Sagens Gennemførelse.- De store Pengemidler, som var udsamlede blandt Borgerne vilde blive spredte, hvis Sagen ikke blev ført til en Løsning indenfor en begrænset Tid, var det nødvendigt, at gaa andre Veje, hvis ikke Offerviljen skulde knækkes og Interessen og Arbejdet for Sagen lægges øde.

Universitetssamvirket henvendte sig da til Byraadet, og bad om dets Støtte til Sagens Gennemførelse. Her mødte Sagen beredvillig Hjælp, et enigt Byraad stillede sig ved Samvirkets Side og bevilligede betydelige Pengemidler til Raadighed. Aarhus By stod enig og offervillig.-

Undervisningsminister Byskov paatog sig nu at skaffe retsligt Grundlag for en Undervisning af unge Studenter med Filosofikum som afsluttende Examen. Dette Forslag tiltraadtes af alle Rigsdagens Partier og af Universitetets Lærerforsamling og ved kongelig Resolution af 8de August dette Aar tildeltes der Institutionen Universitetsundervisningen i Jylland Ret til at afholde filosofisk Examen, der i enhver Henseende skal regnes lige med filosofisk Prøve bestaaet ved Københavns Universitet.

Universitetet har vist den nye Institution den Velvilje at pløkke Undervisningen i Filosofi og i levende Sprog, og har ogsaa stillet sin Sagkundskab til Raadighed ved Valget af Lærerne. Det skyldes det filosofiske Fakultets Velvilje, at Undervisningen kan begynde næsten samtidig med Undervisningen i København.

Universitetsundervisningen staar nu rede til at begynde det betydningsfulde Arbejde, som skal danne Grundlag for Danmarks andet Universitet, det i Jylland.

Vi har haft den Lykke, at Lærerposterne er søgt af saa mange fremragende Videnskabsmænd, at det enddog var vanskeligt for Universitetets Fagkundskab at udpege den bedst kvalificerede. Bekymringen for at der i vort lille Land skulde mangle passende Lærerkrafter, har saaledes lykkelig vist sig ugrundet.

Vi byder nu Universitetsundervisningens Lærere velkomne, takker for, at de har villet paatage sig det banebrydende Arbejde, der forestaar dem, og takker dem for, at de ikke har ladet sig skræmme af det Forbehold om Midlertidighed, som var knyttet til Forslaget, men at de deler vor Tro paa, at det, som nu er grundlagt, ikke lader sig rokke

I vor Raad ligger nu den Opgave at vise, at Aarhus er det rette Sted for det nye Universitet, og skabe et Grundlag for dette.- Den søjle, som efter 1864 skabte en rig materiel udvik-

men vil staa gennem Tiderne.- Deres Lærergerning her vil være af største Betydning for den Tilslutning Universitetsundervisningen vil faa, og det videnskabelige Forskerarbejde, vi haaber, de her vil udføre, vil grundlægge den Anseelse, som er nødvendig for den nye Institution, der i kommende Tider skal føre en videnskabelig Kappelstrid med det højt ansete gamle Universitet.

Og I Studenter, som er kommen til os, ogsaa jer byder vi velkommen. I vil i Aarhus, Byen ved Havet, finde mange Betingelser for at føre et frit og sundt Ungdomsliv. Ogsaa I er Pionerer og I maa ved Flid og god Opførsel vise jer den Tillid værdig, som Aarhus Bys Borgere modtager jer med.

Den Universitetsundervisning, vi nu aabner, er kun en lille Begyndelse, efterhaanden som den udvikles til at omfatte flere og flere Fag, vil Studenterne Tal sikkert vokse, det er vor Tro og vort Haab, at det nye Universitet ogsaa i den Henseende vil blive af Betydning for vort hele Land, at Studenter ogsaa fra øvrige Landsdele vil komme her til, og at der ligesom i andre Lande med flere Universiteter vil komme en Vexelvirkning i Gang, saaledes at Studenter fra alle Landets Dele studerer dels ved det ene og dels ved det andet Universitet. Der er fra andre Lande Erfaring for, at det er til stor Gavn for Studenterne Udvikling, at studere under forskellige Forhold og under Paavirkning af forskellige Lærere.

Vi vil søge, som Kommissionen foreslaar, at præge det nye Universitet som et Kollegiuniversitet.

Vort første Skridt har været at indrette en Studentergaard med Bolig for en Professor og for 30 Studenter, som ikke har deres Hjem i Aarhus, og vi vil fortsætte ad den Vej, vi har betraadt, indtil Staten, som maa erkende at Oprettelsen af Danmarks 2det Universitet er hele Landets Sag, tager den i sin Haand, og fører den til den endelige Løsning.

I vor Haand ligger nu den Opgave at vise, at Aarhus er det rette Sted for det nye Universitet, og skabe et Grundlag for dette.- Den sejge jydsk Vilje, som efter 1864 skabte en rig materiel Udvik-

ling i vor Landsdel, vil kunne løfte ogsaa denne store Sag:

Vi som kunnske Voldens har Thak:

Indad skal det tabte vindes

Indenfor vor egen Kyst

Hederne i Jylland maner

os med Dalgas Røst,

og vort Maal er ikke blot et jydsk Kulturcentrum, et Universitet

for Jyder, men et dansk Universitet i Jylland; for hele Danmarks Ung-

dom. Vi vil arbejde for dette Maal ikke blot for hvad det betyder for

vor By og for vor Landsdel men fordi et nyt dansk Kulturcentrum

vil gøre Danmark større, øge dets aandelige Kraft, højne vort Lands

Aandsliv.

Kjærlighed gjør Viljen stærk

Under Jyders Banner bygges,

Danmarks Fremtids Værk.

Jyder bygge Grundlaget - Danmark til Ære og Gavn. *til Danmark*

Lige Gavn og Ære